

PŘEHLED VÝZKUMŮ

49

Brno 2008

PŘEHLED VÝZKUMŮ

Recenzovaný časopis
Peer-reviewed journal

Ročník 49

Volume 49

Číslo 1–2

Issue 1–2

Předseda redakční rady
Head of editorial board

Pavel Kouřil

Redakční rada
Editorial Board

Herwig Freisinger, Václav Furmánek, Janusz K. Kozłowski,
Alexander Ruttka, Jiří A. Svoboda, Jaroslav Tejral, Ladislav Veliačik

Odpovědný redaktor
Editor in chief

Petr Škrdla

Výkonná redakce
Assistant Editors

Balász Komoróczy, Marián Mazuch, Ladislav Nejman,
Rudolf Procházka, Stanislav Stuchlík, Lubomír Šebela

Technická redakce, sazba
Technical Editors, typography

Pavel Jansa, Ondřej Mlejnek

Software
Software

Spencer Kimball, Peter Mattis, GIMP Development Team 2008: GNU
Image Manipulation Program, 2.6.1
GRASS Development Team 2008: Geographic Resources Analysis
Support System, 6.3.0
Kolektiv autorů 2008: Inkscape, 0.46
Kolektiv autorů 2005: L^AT_EX 2_ε

Fotografie na obálce
Cover Photography

Vrcholně středověká lotová závaží z českých a moravských lokalit.
Gruna, Hradisko (vlevo); Písek, u Šarlatského rybníka (v popředí); Ví-
cov, Městisko (vpravo dole); Boskovice, hrad (vpravo nahoře). Srov.
studii J. Doležela v tomto svazku. Foto P. Smékal.

*Medieval cup nested weights from czech and moravian sites. Gruna,
Hradisko (left); Písek, u Šarlatského rybníka (front); Vícov, Městisko
(bottom right); Boskovice, castle (top right). Cf. the article by J. Dole-
žel in this volume. Photo by P. Smékal.*

Adresa redakce
Address

Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i
Královopolská 147
612 00 Brno
IČ: 68081758
E-mail: pv@iabrno.cz
Internet: <http://www.iabrno.cz>

Tisk
Print

Arch, spol. s r. o.
Charbulova 3a
618 00 Brno-Černovice

KNIHOVNA AV ČR

PD 1520

Roč. 49, 2008, č. 1-2

91087/09

ISSN 1211-7250
MK ČR E 18648

Vychází dvakrát ročně
Vydáno v Brně roku 2008
Náklad 450 kusů

Copyright ©2008 Archeologický ústav AV ČR, Brno, v.v.i. and the authors.

roče). Tento poznatok je dôležitý pre poznanie dopadov riečnej aktivity na reliéf krajiny v okolí skúmanej plochy. Pec, datovaná do novoveku, sa nachádza bezprostredne nad vrstvou, ktorú na základe nálezov datujem na koniec 9. až prvej polovice 10. storočia. Niekoľko desiatok cm (50–70 cm) mohutné povodňové usadeniny, ktoré prekrývajú oba kontexty, sa preto s najväčšou pravdepodobnosťou vytvorili až v priebehu posledných cca 200 rokov. Možnosť, že pec bola v novoveku do povodňových hĺn zahĺbená, sa pri výskume nepotvrdila. Treba však zdôrazniť problematiku rozpoznávanie hraníc zahĺbených jám v povodňových hlinách. Predpoklad pomerne mladého veku riečnych sedimentov v priestore skúmanej plochy podporuje aj situácia odkrytá nad recentnou ryhou z roku 1961. Na SZ profile sondy je viditeľný nárast povodňových hĺn nad zášypom ryhy. Od roku 1961 do súčasnosti sa tu vytvorila asi 10 cm hrubá fľová vrstva. Tieto poznatky sa samozrejme nedajú zovšeobecniť a použiť na vytvorenie modelu pre väčší areál. Ich dôležitosť však spočíva v potvrdení predpokladu o možnosti intenzívnejšieho usadzovania sa riečnych nánosov až v pomerne nedávnom období (minimálne v skúmanom priestore).

V SZ podhradí sa nepodarilo zachytiť výraznejšiu kultúrnu vrstvu, charakteristickú pre polohy na pieskových dunách, ale aj pre sídliskové areály ležiace na povodňových hlinách (napr. Severné podhradie, pozri Mazuch 2005). Nálezy (ide predovšetkým o keramiky so stopami po dlhodobom pôsobení vody, tzv. vylúhovanie) sa nachádzali v identifikovaných kontextoch ako aj priamo vo vrstvách povodňových hĺn, pričom sme pozorovali skutočnosť, že vrstvy obsahujúce nálezy boli prevrstvené v podstate sterilnými vrstvami, na ktoré zase nasadali vrstvy s nálezmi. Nálezový fond získaný pri výskume je vo veľmi fragmentárnom stave. Najviac je zastúpená keramikou. Z drobných nálezov prevažujú zlomky železných predmetov (pracky, kovanie vedra, nôž, hrivna). Ide výhradne o bežné úžitkové predmety. Z ďalších kategórií sú zastúpené hlinené prasleny, kamenné brúsy, štiepaná industria, fragmenty žarnova, zlomky kostených predmetov, železná troska. Do kategórie skôr výnimočných nálezov patria ploché kamene (prachovec) opracované do tvaru mnohouholníku (priemer do 4 cm) (hracie kocky?).

Bližšie datovanie je v danej situácii možné len v prípade keramiky. V súbore sa najčastejšie vyskytujú zlomky z nádob s prežľabým okrajom (mikulčický keramický okruh), ktoré sú sprevádzané fragmentmi z nádob blučinského okruhu. Predovšetkým na základe týchto nálezov datujeme doložené osídlenie na koniec 9.–prvú polovicu 10. storočia. Areál ležiaci medzi opevneným predhradím a VII. kostolom bol teda v intenzívnejšej miere osídlený až v druhej polovici 9. a v prvej polovici 10. storočia. Doložené sídliskové aktivity môžeme dávať do súvislosti s predpokladanou komunikáciou, ktorej priebeh sa doposiaľ nepodarilo zachytiť. Objavený hrob pochádza pravdepodobne zo záveru osídlenia. Teda len rámcovo ho datujeme do konca veľkomoravského prípadne do po veľkomoravského obdobia.

Literatura

- Hladík, M. 2007:** Mikulčice (okr. Hodonín). Hradiště Mikulčice-Valy, severozápadní podhradí, plocha B 2006-07. Středohradištní období. Hradiště, sídliště. *Přehled výzkumů* 48, 482.
- Hladík, M. 2008:** Mikulčice-Valy (okr. Hodonín), Plocha B 2006-08 (č. 82) v „severozápadnom podhradí“. Nálezová správa v archíve ARÚ AV ČR Brno, v. v. i.
- Mazuch, M. 2005:** Mikulčice-Valy (okr. Hodonín), Plocha P 2005 (č. 79) v „severním podhradí“. Nálezová správa v archíve ARÚ AV ČR Brno, v. v. i., č. j. 128/06.
- Poláček, L., Mazuch, M., Hladík, M., Bartošková, A. 2007:** Stav a perspektivy výzkumu podhradí mikulčického hradiště. *Přehled výzkumů* 48, 119–142.

Resumé

Burgwall Mikulčice-Valy, nordwestliches Suburbium, Grabungsfläche B 2006-07. Mittlere Burgwallzeit. Siedlung. Suchgrabung.

MIKULČICE (OKR. HODONÍN)

„Podbřežníky“. Časně slovanské až středohradištní období. Sídliště. Záchraný výzkum.

V roce 2007 pokračoval záchraný výzkum polykulturního sídliště v trati Mikulčice „Podbřežníky“ rozšířením zkoumané plochy o další parcely směrem k SZ (zpráva o sezoně 2006 viz Mazuch, Škojec 2007 a, b).

Podrobný příspěvek prezentující raněstředověké osídlení této lokality je součástí tohoto svazku v úvodních „Studiiích“, proto zde pouze ve zkratce. Raně středověké osídlení zanechalo ve zkoumané ploše celkem 48 objektů ve třech fázích. Časně slovanské období reprezentovala zemnice, 2 obilnice a jáma s materiálem, který se spíše blíží již starohradištnímu stupni. Střední fáze, starohradištní, byla poznána prostřednictvím 6 objektů (z toho 2 zemnice a 2 obilnice). Nejvíce zastoupeno bylo středohradištní období, podle materiálu, především keramiky, je možno dřívou většinu objektů blíže datovat do vrcholné fáze Velké Moravy, tedy do pokročilé 2. pol. 9. stol. Výzkum odkryl 34 středohradištních objektů (z toho 8 objektů je určeno jako pravděpodobně středohradištních). Šlo o 4 zemnice, 2 pravoúhlé objekty neznámé funkce, 4 technická zařízení, 18 obilnic a 6 klasických jam různých tvarů a hloubek.

Kvůli katastrofálnímu požáru, který postihl naše pracoviště ARÚ AV ČR Brno, v. v. i., v Mikulčicích, byla bohužel zničena veškerá dokumentace z tohoto výzkumu, až na větší část fotografií. Stejně tak dopadl z valné většiny i samotný archeologický materiál z výzkumné sezony 2007 (tedy bohužel většina raně středověkých památek, odtud opatrná datace některých objektů).

Marian Mazuch

Marek Hladík

Literatura

Mazuch, M., Škojec, J. 2007 a: Mikulčice (okr. Hodonín), „Podbřežníky“. Latén. Sídliště. Záchranný výzkum, *Přehled výzkumu* 48, 392.

Mazuch, M., Škojec, J. 2007 b: Mikulčice (okr. Hodonín), „Podbřežníky“. Časně slovanské a středohradištní období. Sídliště. Záchranný výzkum, *Přehled výzkumu* 48, 482–483.

Resumé

Mikulčice (Bez. Hodonín). „Podbřežníky“. Frühmittelalter. Siedlung. Rettungsgrabung.

MODŘICE (OKR. BRNO–VENKOV)

Havlíčková ulice, č. p. 187, p. č. 74. Středověk, novověk. Město. Záchranný výzkum.

V zadní části parcely přiléhající k náměstí Míru v historickém jádru města byl sledován a dokumentován základový výkop pro garáž. V cca 40 cm široké rýze byla zjištěna navážková úprava charakteru hnědé hlíny, nejspíše novodobého původu. Obsahovala zlomky keramiky 13.–19. století, železné předměty a v jižním úseku i velké zlomky mazanice. Při severozápadním rohu půdorysu, již při chodníku příslušnému k náměstí Míru, byl zachycen okraj pece, zahloubené do černozemního půdního typu a spraše. Pec porušoval blok smíšeného základového zdiva. Pec by mohla být jednou z blíže nedatovaných vápenek zjištěných již v roce 1998 při výzkumu kanalizace (Unger 1998a, b).

Masarykova ulice, č. p. 102. Středověk, raný novověk. Sídliště – městečko. Záchranný výzkum.

Výzkum proběhl v souvislosti se stavbou rodinného domu na místě usedlosti původem z 19. století. Objekt respektuje tradiční uliční čáru Masarykovy ulice, komu-

nikace spojující Modřice s Brnem přes někdejší komárovské probošství. První etapa neohlášené stavby proběhla již v roce 2001, kdy byly dokumentovány profily stavební jámy v severní části parcely.

Ani druhá fáze stavby nebyla včas ohlášena, avšak v březnu 2007 se podařilo uskutečnit plošný výzkum na severním okraji plochy. Cílem byl odkryv pece, jejíž severní část zničil již výkop z roku 2001. Pec měla poměrně složitý vývoj. V první fázi šlo o mírnou prohlubeň v černozemi, s rovným dnem tvořeným výmazem na vrstvě valounů a žluté hlíny. V následné fázi byla pec vymezena snad ze tří stran obvodu kamennou zídtkou pojenou hlínou (905); odkryt byl ovšem jen jižní úsek. Následovalo opakované, snad až trojnásobné obnovování výmazu. Na povrchu nejmladšího výmazu (902) se nacházely četné zlomky keramiky, datovatelné do přelomu 15. a 16. století. Pec byla patrně součástí jizby prvního domu, jehož podlaha ležela na černozemi. Lze soudit že pec byla postavena nejdříve ve 2. polovině 15. století.

V jižní a východní stěně stavební jámy byl dokumentován jednak řez jámou 505, jednak soujámím 506–507. Výkop 505 byl zasypán nejspíše v pokročilém 16. či dokonce 17. století. Soujámí 506–507, které lze interpretovat jako hliník, poskytlo zlomky zakuřované keramiky s příměsí slídy, datovatelné do 2. poloviny 14. století. Jde zatím o nejstarší zjištěnou aktivitu z období středověku v Masarykově ulici, která možná předchází parcelaci a souvislé zástavbě rozvíjející se od 16. století. Dosavadní archeologické nálezy i písemné prameny naznačují, že dnešní Masarykova ulice, v 16. století nazývaná Nová, představuje jednu z mladších částí historického jádra Modřic (k vývoji městečka Procházka 2003, 284–285).

Rudolf Procházka

Literatura

Procházka, R. 2003: Etnické změny a počátky jihomoravských měst, *Archeologia historica* 28, 267–295.

Unger, J. 1999a: Modřice – kanalizace. Nálezová zpráva čj. 43/98 uložená v archivu ÚAPP Brno.

Unger, J. 1999b: Na stopě biskupského hradu v Modřicích. *Jižní Morava* 37, 247–250.

Resumé

Modřice (Bez. Brno–venkov), Havlíčkova Str., Kon-skr. N. 187, Parz. N. 74. Mittelalter, Neuzeit. Stadt. Rettungsgrabung.

Im Hinterteil der Parzelle wurde in Fundamentgraben für Garagemauern eine Planierschicht aus dem 19. Jh. mit Funden dokumentiert und in der NW Ecke der Parzelle ein vermutlicher Kalkofen unbestimmtes Alters während der Bauarbeiten angeschnitten und folgend dokumentiert.

Modřice (Bez. Brno–venkov), Masarykova Str., Kon-skr. N. 102. Mittelalter, frühe Neuzeit. Siedlung – Markt. Rettungsgrabung.

Beim Bau eines Familienhauses wurde ein Ofen eines älteren Hauses vielleicht aus der 2. Hälfte des 15. Jhs,

Obr. 66: Modřice. Záchranné výzkumy z r. 2007 v historickém jádru Modřic. Abb. 66: Modřice. Rettungsgrabungen im historischen Kern von Modřice.